

Ендрю КВІНЛАН

У цій коротенькій статті застановимося, чому Українська Греко-Католицька та Римо-Католицька Церкви відрізняються датою святкування Різдва: у греко-католиків Різдво 7 січня, в іншій традиції – 25 грудня. Різниця обумовлена тим, що є різними методи підрахунку дати 25 грудня. Греко-католики притримуються у відзначенні свят церковного року Юліанського календаря, за Григоріанським же ця дата припадає на 7 січня. Як трапилось так, що в Україні досі чинними є два календарі – один для церковних дат, інший – для світських? Відповідь на це питання не є простою.

Ми вважаємо, що наш календар дозволяє точніше сказати, який сьогодні день, але насправді всі календарі мають недоліки. Календар є приблизним по відношенню до того, що відбувається у природі. Він враховує такі речі, як обертання Землі навколо своєї осі більш-менш кожні 24 годин, і ми називаємо цей період часу - день. Рік є більш-менш часом, необхідним для Землі, щоб один раз обернутися навколо Сонця. Оскільки Земля обертається навколо Сонця, промені від нього потрапляють до земної поверхні під різними кутами, а це означає, що деякі частини року теплі, а деякі холодні, іноді дні є "більші" або "менші". Проте всі ці природні явища не відбуваються з такою точністю, яку виміряють наші годинники та календарі. Близько 23 годин, 56 хвилин та 4,09 секунд потрібно, щоб Земля обернулася навколо своєї осі, тобто одна доба. Наш календар засвідчує, що рік має 365 днів, однак насправді для Землі потрібно 365 днів, 5 годин, 49 хвилин та 1,20 секунди для повного обертання навколо Сонця. Більшість людей знає, що це є причиною так званих «високосних років», коли ми додаємо ще один день до року, що, в свою чергу, відновлює рівновагу між тим, що написано в календарі, та тим, що трапляється в природі. Юлій Цезар увів «високосний рік» у 46 році до н.е., і це був календар, яким всі користувалися аж до 1582 року н.е. Цей Юліанський календар був дуже простий у користуванні. Якщо рік можна поділити на 4, то додатковий день додавався в місяці лютому. Наприклад, згідно з Юліанським календарем 2014 р. не є високосним тому, що не можемо його поділити на 4, але 2016 р. буде високосним тому, що ділиться на 4 без залишку. На жаль, додавання одного додаткового дня кожні чотири

роки означає, що надто багато часу додано до того року і він є трохи довший, ніж мав би бути. Насправді, Юліанський календар отримував повний день кожні 128 років. У XVI –му столітті різниця між тим, що було записано в календарі, та тим, що відбувалося в природі, сягнула 10 днів. Ця різниця стає дуже помітною, коли люди розраховують дату Пасхи.

У четвертому столітті, коли великі переслідування Церкви припинилися та Римська імперія стала християнською, Вселенський Собор у Нікеї (325 р.) забажав, щоб усі християни святкували Пасху разом. Собор постановив, що всі Церкви повинні притримуватися дати Пасхи, яка вживалася в Олександрійській та Римській Церквах. Обидві ці Церкви святкували Пасху після весняного рівнодення, яке у часи Нікейського Собору було 21 березня. Однак коли календар ставав все більш і більш неточним, Церква продовжувала святкувати Пасху після календарної дати 21 березня, однак рівнодення відбувалося 11 березня. Якщо б календар не був виправлений, тоді Пасха, у підсумку, святкувалася б влітку.

Було добре відомо, що існує проблема з календарем, й було багато теорій, як це можна виправити, але залишалося запитання: «Хто має право вводити такі драматичні зміни в житті людей?». Папа Григорій XIII (1572-1585 рр.) відчував, що повинен повернутися до традиції ранньої Церкви та святкувати Пасху після весняного рівнодення. У 1582 році він видав буллу *Inter Gravissimus*, в якій постановив, що протягом цього року (1582) наступний день після четверга 4 жовтня буде п'ятницею 15 жовтня. Таким чином, він вирізав 10 днів з календаря і тоді календарна дата для рівнодення та актуального астрономічного рівнодення буде та сама. Його новий календар називається «Григоріанський». Також він зробив деякі корективи, згідно з якими не кожен рік, який ділиться на 4, є «високосним роком», а тому до календаря не додавався день. Згідно з Юліанським календарем 1900 р. був високосним, але згідно з Григоріанським, завдячуючи корективі папи, 1900 р. не був високосним.

Не всі країни прийняли новий календар. Англія прийняла новий календар у XVIII ст., а Росія лише в XX ст. Коли Українська Церква увійшла в Унію з Латинською Церквою в 1595 році, дві Церкви мали два різні календарі. Українські єпископи, що підписали Унію, не були згодні прийняти Римський календар, який вже був у користуванні впродовж 13-ти років, однак сказали, що будуть «розглядати таку можливість».

У багатьох східнохристиянських країнах, коли держава прийняла новий календар, Церква продовжувала вживати старий календар Юлія Цезаря. Ситуація стала ще більш заплутаною у XX ст., коли деякі Східні Церкви почали вживати реформований Юліанський календар. В цих Церквах вірні святкують Різдво та інші «нерухомі» свята тоді ж, коли Західна Церква, але продовжують святкувати Пасху згідно зі старою системою визначення весняного рівнодення.

Технічне запитання про календарі є досить складним, адже Юліанський календар «розширюється» на один день кожні сто років, а Григоріанський календар був реформований більше 300 років тому, Українська Церква сьогодні святкує Різдво на 13 днів «пізніше», ніж інші Церкви. Це не є великою проблемою у місцях, де кожний вживає той самий календар, однак це може бути складним для людей, які живуть поблизу іншої європейської країни чи в діаспорі. Тим не менше, нам слід пам'ятати про те, що календар не є питанням віри чи догмату Церкви – це є науковий метод для вимірювання часу. Той факт, що Латинська Церква змінила свій календар, не завадив Українській Церкві утворити Унію з нею. Латинська Церква не вимагала, щоб Українська Церква вживала новий календар.

Важливо не те, щоб ми пам'ятали, коли святкуємо Різдво – це не має значення, коли випадає дата у календарі. Але важливо є пам'ятати про те, що Різдво є святом, коли Бог дарує Себе нам.

Ми святкуємо Різдво в пору року, коли день є коротким, а сутінки, здається, панують над цілим світом. Вся природа видається мертвою та нема надії на майбутнє. Христос, який є «Синоном праведності», приходить у світ, щоб дарувати Себе самого і все світло, тепло та життя, що походять від Нього. Навіть, якщо сонце на небі, здається, помирає, наше життя росте міцнішим. Знаком цього росту в нашому житті, кожному дні після Різдва є те, що день починає збільшуватися, а ніч стає коротшою.

Люди багато говорять про «календарне питання». Чи повинні ми змінити наш Церковний календар? Як ми змінимо наш Церковний календар? Люди мають різні погляди щодо цього питання. Дехто хотів би змін, які виражаються у більш «точному» календарі. Інші говорять, що Юліанський календар є нашим традиційним календарем, і якщо ми його змінимо, то будемо «зрадниками» нашої традиції. Ще інші люди шукають навіть «богословських» підстав для того, щоб не змінювати календар. У кінцевому рахунку, це питання є для Церкви, щоб Вона вирішила. Вірні мусять вирішити, як святкувати Різдво. Є це часом, який наближує нас до Бога, чи тільки часом для їжі, пиття та відпочинку?

Ендрю КВІНЛАН Дві дати – одне Різдво//СЛОВО № 4 (60) 2015